

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 238/2016 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sivistysvaliokunta (SiVM 21/2016 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

yleisistä kirjastoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään yleisistä kirjastoista ja niiden toiminnasta sekä toiminnan paikallisesta, alueellisesta ja valtakunnallisesta edistämisestä, kirjastojen yhteistyöstä ja valtionrahoituksesta.

2 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää:

- 1) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
- 2) tiedon saatavuutta ja käyttöä;
- 3) lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
- 4) mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
- 5) aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Eduskunnan vastaus EV 257/2016 vp

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *yleisellä kirjastolla* kunnan järjestämää kaikille väestöryhmille tarkoitettua kunnan kirjastolaitosta;
- 2) *valtakunnallisella kehittämistehtävällä* yhdelle yleiselle kirjastolle annettua yleisten kirjastojen tasapuolista toimintaa tukevaa kehittämistehtävää;
- 3) *alueellisella kehittämistehtävällä* yleiselle kirjastolle annettua tehtävää, jolla tuetaan toimialueen yleisten kirjastojen toimintaedellytysten vahvistumista.

4 §

Valtion viranomaisten tehtävät

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yleisiä kirjastoja koskevasta valtakunnallisesta kirjastopolitiikasta ja sen kehittämisestä.

Aluehallintoviraston tehtävänä on valtion alueellisena hallintoviranomaisena:

- 1) edistää toimialueellaan yleisiä kirjastoja koskevien valtakunnallisten kirjastopoliittisten tavoitteiden toteutumista;
- 2) seurata ja arvioida toimialueensa yleisten kirjastojen toimintaa;
- 3) edistää yleisten kirjastojen paikallisia, alueellisia, valtakunnallisia ja kansainvälisiä kehittämishankkeita; sekä
- 4) suorittaa opetus- ja kulttuuriministeriön antamat muut tehtävät.

5 §

Kunnan tehtävät

Kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. Kunta voi järjestää yleisen kirjaston toiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Kunnan tulee olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden ja muiden yhteisöjen kanssa.

6 §

Yleisen kirjaston tehtävät

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

Eduskunnan vastaus EV 257/2016 vp

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
- 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
- 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
- 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Yleisellä kirjastolla voi olla 1 momentissa mainittujen tehtävien lisäksi valtakunnallinen kehittämistehtävä, alueellinen kehittämistehtävä ja erityinen tehtävä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoitukseenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

7 §

Valtakunnallinen kehittämistehtävä

Yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseksi tukemiseksi valtakunnallisella kehittämistehtävällä toteutetaan yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja ja edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa. Yhteisten palvelujen toteuttamisessa kehittämistehtävää tulee hoitaa yhteistyössä yleisten kirjastojen ja muiden kirjastojen kanssa.

Kehittämistehtävä voidaan kunnan suostumuksella antaa yleiselle kirjastolle, jolla on kehittämistehtävän hoitamisen kannalta monipuolista kansallista ja kansainvälistä kirjastotoiminnan tuntemusta sekä riittävät voimavarat.

Kehittämistehtävä voidaan peruuttaa, jos yleinen kirjasto olennaisesti laiminlyö tehtävän hoitamisen eikä huomautuksista huolimatta korjaa laiminlyöntiään.

Valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavasta yleisestä kirjastosta ja sen toimialueesta säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

8 §

Alueellinen kehittämistehtävä

Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle. Kehittämistehtävällä tuetaan toimialueen yleisten kirjastojen kehittämistä ja henkilöstön osaamista sekä edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa.

Kehittämistehtävää hoitava kirjasto toimii yhteistyössä muiden kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa.

Kehittämistehtävä voidaan kunnan suostumuksella antaa yleiselle kirjastolle, jolla on kehittämistehtävän hoitamisen kannalta monipuolista kirjastotoiminnan kansallista ja alueellista tuntemusta sekä riittävät voimavarat. Kehittämistehtävää annettaessa on lisäksi otettava huomioon aluerakenne ja kielelliset tekijät.

Kehittämistehtävä voidaan peruuttaa, jos yleinen kirjasto olennaisesti laiminlyö tehtävän hoitamisen eikä huomautuksista huolimatta korjaa laiminlyöntiään.

Alueellista kehittämistehtävää hoitavista yleisistä kirjastoista ja niiden toimialueista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Eduskunnan vastaus EV 257/2016 vp

9 §

Erityinen tehtävä

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi kunnan suostumuksella antaa 6 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien täydentämiseksi erityisen tehtävän yleiselle kirjastolle, jolla on riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa yleiselle kirjastolle annetun erityisen tehtävän, jos yleinen kirjasto olennaisesti laiminlyö tehtävän hoitamisen eikä opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa kohtuullisessa määräajassa korjaa laiminlyöntiään.

10 §

Yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen

Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa.

Yleisen kirjaston toiminnan järjestämisessä on huolehdittava, että kaksikielisessä kunnassa otetaan huomioon molempien kieliryhmien tarpeet samanlaisten perusteiden mukaan. Saamelaisen kotiseutualueen kunnissa on huolehdittava, että saamenkielisen ja suomenkielisen väestöryhmän tarpeet otetaan huomioon samanlaisten perusteiden mukaan.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi toiminnan järjestämisessä on otettava huomioon paikallisten kieliryhmien tarpeet.

11 §

Yhteistyö

Yleinen kirjasto toimii ja kehittää toimintaansa yhteistyössä muiden yleisten kirjastojen, Kansalliskirjaston, Varastokirjaston, Näkövammaisten kirjaston sekä muiden korkeakoulukirjastojen, oppilaitoskirjastojen ja erikoiskirjastojen kanssa.

Yleinen kirjasto voi tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä muiden yhteisöjen kanssa.

12 §

Maksuttomuus ja maksut

Yleisen kirjaston omien aineistojen käyttö, lainaus ja varaaminen sekä ohjaus ja neuvonta on maksutonta. Maksuttomia ovat myös valtakunnallista ja alueellista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston muille yleisille kirjastoille antamat kaukolainat.

Kunta voi periä myöhässä palautetuista aineistoista, varatun aineiston noutamatta jättämisestä ja muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista yleisen kirjaston suoritteista kohtuullisen, enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää vastaavan maksun.

Maksun suorasta ulosottokelpoisuudesta ilman ulosottoperustetta säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Eduskunnan vastaus EV 257/2016 vp

13 §

Kirjaston käyttäjän velvollisuudet

Yleisen kirjaston käyttäjän on käyttäydyttävä kirjastossa asiallisesti. Kirjaston toiminnan häiritsemiseen ja turvallisuuden vaarantamiseen sovelletaan järjestyslakia (612/2003).

Kirjaston käyttäjän on käsiteltävä yleisen kirjaston aineistoa ja muuta omaisuutta huolellisesti.

14 §

Käytösäännöt

Kunta voi hyväksyä yleisen kirjaston käytösäännöt, joilla edistetään kirjaston sisäistä järjestystä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Käytösäännöissä voidaan antaa määräyksiä kirjaston tilojen ja omaisuuden käytön ohella kirjastoaineiston lainaamisesta, varaamisesta, palauttamisesta ja palauttamisen määräajoista sekä lainauskiellosta, kirjaston käyttökiellosta ja maksuista.

15 §

Lainauskielto ja kirjaston käyttökielto

Kirjaston käyttäjä ei saa lainata kirjaston aineistoja, jos hän ei ole palauttanut aiemmin lainaamia aineistoja 14 §:ssä tarkoitetuissa käytösäännöissä määrättyssä määräajassa tai suorittanut 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuja maksuja (*lainauskielto*). Lainauskielto päättyy välittömästi, kun aineisto on palautettu tai maksut on suoritettu.

Kunta voi asettaa kirjaston käyttäjän määräaikaiseen kirjastokohtaiseen kirjaston käyttökieltoon, jos kirjaston käyttäjä 13 §:ssä säädetyn vastaisesti toistuvasti ja olennaisesti aiheuttaa häiriötä kirjaston toiminnalle tai vaarantaa sen turvallisuutta taikka vahingoittaa kirjaston omaisuutta. Käyttökielto voi olla enintään 30 päivää.

16 §

Arviointi

Kunnan on arvioitava yleisen kirjaston toimintaa. Arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteutumista ja tukea yleisen kirjaston toiminnan kehittämistä. Arvioinnilla seurataan yleisten kirjastojen tehtävien toteuttamista ja toiminnan järjestämistä.

Valtakunnallisesta arvioinnista sekä valtakunnallisesta osallistumisesta kansainväliseen arviointiin päättää opetus- ja kulttuuriministeriö, joka vastaa arvioinnin toteutuksesta yhdessä aluehallintoviraston kanssa. Kunta on velvollinen osallistumaan tässä momentissa tarkoitettuun arviointiin.

Arvioinnin keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Eduskunnan vastaus EV 257/2016 vp

17 §

Osaaminen ja johtaminen

Yleisellä kirjastolla tulee olla riittävä määrä kirjasto- ja informaatioalan koulutusta saanutta ja muuta henkilöstöä. Asiantuntijatehtävässä toimivalta edellytetään soveltuvaa korkeakoulututkintoa, jollei tehtävän luonteesta muuta johdu.

Kunnan kirjastolaitosta johtavalta vaaditaan virkaan tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johtamistaito ja hyvä perehtyneisyys kirjastojen tehtäviin ja toimintaan.

18 §

Rahoitus

Valtionosuuden myöntämisestä yleisen kirjaston käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009).

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa 7 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen kehittämistehtävän, 8 §:ssä tarkoitetun alueellisen kehittämistehtävän ja 9 §:ssä tarkoitetun erityisen tehtävän hoitamiseen ja tämän lain mukaiseen toimintaan siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään sekä kirjaston investointihankkeisiin ja toimitilojen kehittämiseen siten kuin valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään. Valtionapuviranomainen investointiavustuksissa on opetus- ja kulttuuriministeriö.

19 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun kirjaston käyttökieltoa koskevaan päätökseen saa vaatia kunnalta oikaisua siten kuin kuntalaissa (410/2015) säädetään.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 7 ja 8 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2018.

Tällä lailla kumotaan kirjastolaki (904/1998). Kumotun lain 4 §:n 2—5 momenttia sovelletaan vuoden 2017 loppuun.

Henkilö, joka on otettu virkaan tai työsopimussuhteeseen ennen tämän lain voimaantuloa, on edelleen kelpoinen kyseiseen virkaan tai työsuhteeseen.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 2 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laissa 912/2012 seuraavasti:

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Valtionosuuden myöntämisestä perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esi- ja perusopetuksen, varhaiskasvatuslaissa (36/1973) tarkoitetun lasten päivähoidon, taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998) tarkoitetun asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen, yleisistä kirjastoista annetussa laissa (/) tarkoitettujen yleisten kirjastojen ja kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (728/1992) tarkoitetun kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009).

Lisäksi tässä laissa säädetään:

- 1) perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettujen yksityisten perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisista valtionavustuksista sekä muista valtionavustuksista;
- 2) taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisista valtionavustuksista;
- 3) kunnalle yleisistä kirjastoista annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen kehittämistehtävään, 8 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen kehittämistehtävään tai 9 §:ssä tarkoitettuun erityiseen tehtävään sekä kehittämis- ja kokeilutoimintaan myönnettävistä valtionavustuksista;
- 4) kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaisista valtionavustuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20   .

Tämän lain 2 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun kunnalle yleisistä kirjastoista annetun lain 7 §:n mukaiseen valtakunnalliseen kehittämistehtävään ja mainitun lain 8 §:n mukaiseen alueelliseen kehittämistehtävään myönnettäviin valtionavustuksiin sovelletaan, mitä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 2 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädetään kirjastolain (904/1998) 4 §:ssä tarkoitettuun keskus- ja maakuntakirjastotehtävään myönnettävistä valtionavustuksista.

Eduskunnan vastaus EV 257/2016 vp

Helsingissä 20.12.2016

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri